

Jachtschippers en boeierknechten (deel 3)

Een knecht op de boeier of een betaalde schipper op een jacht, die moet je op Nederlands vaarwater tegenwoordig met een lampje zoeken. Maar ze bestaan nog steeds, dus duiken we na de historie van de eerste twee delen nu in de hedendaagse praktijk. Al staat de jachtschipper van vandaag vaak in dienst van een bedrijf of overheidsinstelling. Door Simon Schermerhorn

Het wordt tegenwoordig door de buitenstaander vaak als een droombaan gezien: met het zeilen op een plezierjacht je brood verdienen. Wel de lusten, niet de lasten. Of beter gezegd: wel de zorgen en de lusten, maar niet de (financiële) lasten. Wie zijn de gelukkigen van dit moment en in het recente verleden? En voor wie varen zij eigenlijk? Het zijn vooral bedrijven en organisaties die een plezierjacht met een of meer betaalde schippers en bemanningsleden in de vaart houden. Jachtschippers in dienst bij een particuliere eigenaar zijn echt zeer zeldzaam geworden, ten minste in Nederland. In de superjachtwereld, waar we ook Nederlandse eigenaren zien, is dat een ander verhaal, maar die schepen vind je natuurlijk eerder in de Middellandse Zee.

Provinsje Fryslân (Boeier Friso)

Betrouwbaarheid is voor iedere jachtschipper een voorwaarde, maar op het Friese Statenjacht is het parool 'horen, zien en zwijgen' helemaal een vanzelfsprekende erecoede met de vaak belangrijke gasten die een publieke functie hebben. Op de

Friso hebben vanaf 1954 zo'n 18.000 gasten een zeildag meegemaakt, als gast van de Commissaris van de Koning of een gedeputeerde. In de beginperiode waren onder andere Bernardus en Andries Tjerkstra de schippers. Anne Tjerkstra (zoon van Bernardus) is vanaf 1975 langdurig de schipper geweest, samen met Pieter Brouwer uit Akkrum. Momenteel zijn Gerhard Pietersma en Auke Drost de schippers. In SdZ 2022.3 werd Gerhard Pietersma geïnterviewd in het artikel 'de Zeekoorts van'. Schipper Auke Drost zagen we in de vorige Spiegel nog het boordkanon van de Friso bedienen. Op YouTube staat een filmpje van de Provinsje Fryslân waarin we zien hoe de Friso zeilklaar wordt gemaakt in het schiphuis in Terherne, de overkapte vroegere sluis.

Vitens (Boeier Catharina)

De boeier *Catharina*, in 1904 gebouwd door Lantinga voor Jhr. van Sminia, wordt tegenwoordig gebruikt voor representatieve doeleinden. Dat begon in het jaar 2000, destijds voor het toen Friese waterleidingbedrijf. Bij een fusie tot Vitens' is de boeier meegegaan. De jachtschip-

boven: De schippers van de Friso zijn druk in de weer met poetsen om het koper te laten glimmen

onder: Gerhard Pietersma bezig met onderhoudswerkzaamheden aan het Statenjacht

pers Charles Koek (54) en Henjo Zwering (54) varen circa veertig dagen per jaar met medewerkers en relaties van Vitens en het Wetterskip Fryslân. De gasten stappen meestal op bij het Schippershuis in Terherne. Het schiphuis staat in Jirnsum. Ook het jaarlijkse onderhoud en lakwerk wordt uitgevoerd door de jachtschipper. Charles Koek vaart al twintig jaar met de *Catharina*, twaalf jaar als eerste schipper. Hij heeft ook ruime ervaring als restaurateur van boeiers en Friese jachten als *Ludana*, *Stânfries* en *Roeland* toen hij eigenaar was van Scheepsrestauratie "Oude Liefde" in Workum. Het schipperen op de *Catharina* is geen fulltime baan. Charles werkt ook voor het bedrijf Starclass Yacht Transport in Monaco, gespecialiseerd in jachttransport in

Europa. Henjo is eigenaar van Skadi Scheeps- en Jachtservice. Hij was vroeger ook vijftien jaar bemanning op het SKS-skûtsje *De Sneker Pan*. Charles en Henjo zeilen ook wedstrijden in de Pampusklasse. Af en toe wordt als invaller gebruik gemaakt van de jonge 'boeierknechten' Floris Reitsma (20) en Christiaan Koek (19), die ook wedstrijdzeilen in het jeugdige Regenboogteam 54.

Vereniging Achmea (Lemsteraak Witte Walvis)

Vanaf 2011 is Vereniging Achmea² de eigenaar

boven: Alisa Stekelenburg en haar zus Laura vormen de bemanning van de *Witte Walvis*

rechtsboven: De schitterend onderhouden boeier *Catharina* wordt ook benut door Wetterskip Fryslân

rechts: Hedendaagse boeierknechten Charles Koek en Henjo Zwering zeilen ook in de Pampusklasse

ENKHUIZER ZEEVAARTSCHOOL

Nederland beschikt over een uniek opleidingsinstituut voor de zeilende beroepsvaart. De in 1978 opgerichte Enkhuizer Zeevaartschool verzorgt opleidingen voor de 'Kleine' (binnen- en kustwateren) en 'Grote' Zeilvaart (wereldwijd). In combinatie met praktijkervaring op zee leidt de EZS op richting vaarbevoegdheid als officier op zeilschepen in internationale wateren. Daarnaast zijn er opleidingen als 'Zeilmodule bevarenen', 'Training deksman/vrouw', Marifoon, Marcom-A en B, STCW (Veiligheid, EHBO, Reddingsmiddelen). Iets minder officieel wordt bij 'De Zeezeilers van Marken' de praktijkopleiding 'Jachtschipper' aangeboden voor zeezeilers. Website: zeezeilers.nl

van de oudste als jacht gebouwde, 16 meter lange, Lemsteraak *Witte Walvis*, gebouwd bij Croles in 1901. Jarenlang was Jappie Uithof uit Drachten de jachtschipper. Na zijn pensionering in 2022 werd Alisa Stekelenburg (36) zijn opvolger. Ze was al een aantal jaren aan boord als bemanning en is nu full-time jachtschipper. Per jaar vaart ze wel honderd dagen, geassisteerd door Hedzer Span (21) of haar zus Laura Stekelenburg (38). Het vaargebied is Zuidwest-Friesland en het IJsselmeer. Op de zeiltochten vaart men regelmatig door Lemmer: dat is tel-

kens weer speciaal omdat de aak daar dertig jaar geleden volledig is gerestaureerd. De zeiltochten worden wel gecombineerd met een lezing en discussie over maatschappelijk relevante onderwerpen en soms wordt een bezoek gebracht aan bijvoorbeeld het Wouda-gemaal. De thuishaven is Galamadammen. Alisa was in 2016 schipper bij de IFKS op het met vrouwen bemande skûtsje *Oant Moarn* en heeft een Groot Vaarbewijs.

De Groene Draeck

Qua bemanning is *De Groene Draeck* van H.K.H. Prinses Beatrix een bijzonder geval. De Lemsteraak was het cadeau van varend Nederland voor haar achttiende verjaardag in 1957. Vanaf het begin levert de Marine een jachtschipper en bemanningslid, hoewel Beatrix ook heel goed zelf kan varen. Het was lange tijd helemaal geen geheim wie de jachtschipper van *De Groene Draeck* was. Zo kwam de eerste jachtschipper C. Dingemans met naam en toenaam in het nieuws. We leven nu in andere tijden. De Rijksvoorlichtingsdienst geeft de volgende informatie: 'Helaas kunnen we niet veel zeggen over de bemanning van *De Groene Draeck*. De schipper van *De Groene Draeck* is een schipper die gedetacheerd wordt

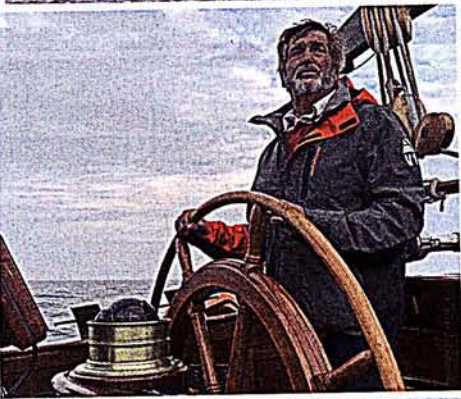
van de Koninklijke Marine. De schipper wordt bijgestaan door de adjudant van Zijne Majesteit de Koning³ die ook van de Koninklijke Marine is. Persoonlijke gegevens over deze personen kunnen we niet delen'. Tegenwoordig stuurt vooral Koning Willem Alexander *De Groene Draeck* en is de bemanning aanwezig op de achtergrond.

Cor van Zadelhoff (Lemsteraak Groenevecht)

De grootste lemsteraak van Nederland is de *Groenevecht* (18,5 x 5,5 m) van vastgoednestor Cor van Zadelhoff (1938). De aanleiding voor de bouw in

2000 is hilarisch. Cor vertelde in 2022⁴: 'Toen ik in 1998 zestig werd hadden we een familiefeest. Af en toe verwen ik mijn familie en dus vroeg ik of er nog iets was wat ik voor ze kon doen. Een neefje van een jaar of twaalf zei ineens: "Ome Cor, wij hebben nog niet eens een boot." Waarop ik spontaan zei: "Daar gaat ome Cor voor zorgen." Voor het ontwerp van de Lemsteraak door Hoek Design stelde Van Zadelhoff drie eisen: hij moest een vreugdesprong kunnen maken in de kajuit, die daarom een stahoogte van 2,5 meter kreeg, de schipper moest privacy hebben en de boot moest voldoen aan de eisen van het Stamboek. Dat hij nog nooit had gevaren, 'behalve

boven: *De Groene Draeck* in de baai van de Lemmer, Prinses Beatrix wordt geflankeerd door de adjudant van de Koning. Op het voordek de schipper

links: Bob Wieringa op de *Groenevecht*

in een sloepje door de grachten', hield hem niet tegen: hij nam een ervaren schipper in dienst. 'Ik vroeg mijn chauffeur, een oud-marinier, uit te zoeken wie de schipper van *De Groene Draeck* was geweest'. Een uur later werd Van Zadelhoff gebeld door Bob Wieringa: 'U zocht mij?'

In vijf minuten beslist

De nu 81-jarige Bob Wieringa vertelt het verhaal: 'Bij de eerste ontmoeting keek Van Zadelhoff me aan en zei: "Daar wordt de boot gebouwd en jij bent de baas". Dat was in vijf minuten beslist. We hebben het ruim 22 jaar volgehouden, tot mijn 78ste. Ik was niet de makkelijkste en laat niet over me heen lopen. Maar wat kan dat kan, en wat niet kan gebeurt niet, zo simpel is het.'

Bob had al een ruime vaarervaring. Eerst koopvaardij, daarna bij de marine, waar hij ook veel wedstrijden heeft gezeild. 'Elke week sloepwedstrijden, als je die won werd je uitgezonden naar de Kieler Woche, waar gezeild werd tegen andere marines'. Zo werd Bob Wieringa in de jaren zestig jachtschipper op *De Groene Draeck*, uitgeleend door de marine. Klopt het verhaal dat hij Willem Alexander heeft leren zwemmen? 'Nou, ik heb hem wel leren zeilen.'

Dat een betaalde jachtschipper tegenwoordig zeldzaam is, bevestigt hij: 'Toen we met de *Groenevecht* in New York waren⁵, werden we ontvangen door de burgemeester die zei: "Wat mooi dat jullie eigenaar zijn van die mooie schepen". Toen wezen ze gelijk met twaalf man naar mij: "Hij niet hoor! Hij niet! Hij heeft het als beste, want hij betaalt niks zelf!" We mochten de aak in de vakanties en zo zelf gebruiken. Dan lag ik op Terschelling of Vlieland en dan kwam er een kennis van Cor langs, die zei: "Is Cor aan boord?" Als ik antwoordde dat Cor in Frankrijk zat vonden ze dat heel raar: "Oh, heb jij dan de boot?" Er zijn

natuurlijk weinig eigenaren die hun schip aan de schipper meegeven. Dat was bij ons het voordeel, we mochten altijd gebruik maken van het schip.'

Jan Hein Wondergem (*Lemsteraken Groenevecht* en de *Blauwe Donder*)

Als ventje van tien mocht Jan Hein, nu 36, een dag mee op de Lemsteraak *Trekvogel* van de vader van een klasgenoot. Dat maakte grote indruk op hem. Later werd hij tien jaar lang vaste bemanning op de Lemsteraak *Kaatje*. Werkzaam in de telecomsector heeft hij in 2017 het roer omgegooid en is gestart met Wondergem Yacht Services. Zijn bedrijf beheert meerdere schepen van particulieren. Zo werd hij ook schipper op de Lemsteraak *Blauwe Donder* (VA185, Hoek Design 2004). Twee jaar geleden is hij jachtschip-

JACHTSCHIPPER ALS SERVICE

Er zijn ook jachtschippers die zich laten inhuren voor zogeheten 'deliveries' om een jacht van A naar B te zeilen. Enkele voorbeelden: Angela Brandsma (boven) heeft het bedrijf Angelasails, voor internationale yacht deliveries. Maar voorlopig staat dat even stil, omdat ze tot eind juli 2026 schipper is van de *Power of Seattle Sports* van 21 m in de Clipper Round The World Race, een wereldomzeiling met acht etappes en veertien races.

Jan Paul van Geffen (55) is in 2014 gestart met Relaxed Sailing in Almere voor deliveries en onderhoud. Hij voert de opdrachten gedeeltelijk zelf uit en maakt gebruik van zijn internationaal netwerk om opdrachten uit te voeren. Bram Nijenhuis (52) uit Hoorn wordt ingehuurd als jachtschipper als de eigenaar zelf niet beschikt over de benodigde papieren. Of een eigenaar wil zich niet bemoeien met de rompslomp van het varen, om zo meer aandacht te kunnen geven aan zijn/haar gasten. Hij heeft een uitgebreide ervaring als schipper van schepen als de *Stedemaeght*, de *Halve Maen* (een replica van het in 1606 gebouwde VOC-schip) en de driemaster *Sanne Sophia*. Hij is ook eigenaar van Watertaxi Hoorn.

boven: De iconische *Atlantic* met kapitein Fosse Fortuin aan het roer

midden: Een vrolijke Jan Hein Wonderegem geniet van de intocht tijdens SAIL op de *Groenevecht*

links: *Borkumriff IV*, een geweldige schoener met een Nederlandse kapitein

per geworden op de *Groenevecht* van Cor van Zadelhoff. Tijdens SAIL 2025 werd hij door *De Telegraaf* in het zonnetje gezet aan het stuurwiel van de *Groenevecht*: 'Zonder schrammetje over het propvolle IJ tijdens SAIL-In: prins en prinses zwaaien enthousiast naar de *Groenevecht*'.

Schippers op superjachten

Ondanks het vrijwel volledig verdwijnen van betaalde jachtschippers op privéjachten in Nederland zijn er internationaal wel meer mogelijkheden op grote zeiljachten. Fosse Fortuin zeilt op de iconische driemastschoener *Atlantic*, en zijn rol werd uitgebreid beschreven in SdZ 2025.6. Een ander voorbeeld is de 51 meter lange schoener *Borkumriff IV*: de Nederlandse Wijnand van den Boogaard is de schipper van dit oogverblindende klassieke schoenerontwerp van Dykstra Naval Architects/John G. Alden. *Borkumriff IV* liep in 2002 bij Huisman van stapel. Overigens is de rol van captain aan boord van een superjacht niet bepaald te vergelijken met die van de schipper van een boeier in het verleden. Een groot jacht runnen betekent min

of meer dat je bedrijfsleider bent van een klein bedrijf, verantwoordelijk voor het personeelsbeleid, de inkoop en het onderhoud en overleg met eigenaar over het jaarlijkse vaarplan. Soms lopen tussendoor ook nog charterreizen, zodat je als gastheer moet kunnen schakelen tussen de diverse gasten.

Sprekend over zeilcharters: met de komst van de bruine vloot werd het voor meer mensen weer mogelijk om zeilend hun geld te verdienen, als schipper of maat. In Nederland is daarnaast een unieke vloot opgebouwd in de categorie zeezeilvaart, waar de schipper kapitein wordt genoemd. Het summum van het beroepsmatig zeilen is kapitein op wereldwijd opererende zeilschepen zoals de *Stad Amsterdam*, *Europa* en *Oosterschelde*. In iedere Spiegel staat het overzicht van Hoop op Bezeiling, de Vereniging van kapiteins op de grote zeilvaart, met een wereldwijd vaargebied. Ieder lid heeft een uniek vlagnummer, waarmee men op zee op afstand kan laten zien wie op dat ogenblik de gezagvoerder is. Dit overzicht in de Spiegel onderstreept het belangrijke aandeel van Nederland in de grote zeilvaart.

Noten:

- 1 *Vitens* levert drinkwater aan zes miljoen klanten in Friesland, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Flevoland. Het waterschap 'Wetterskip Fryslân' maakt ook gebruik van de boeier.
- 2 Deze vereniging is grootaandeelhouder van Achmea, de grote coöperatieve verzekeraar. Klanten van Achmea zijn lid van de vereniging. De *Lemsteraak* wordt gebruikt voor vaardagen voor de leden en bij speciale gelegenheden door medewerkers van het bedrijf.
- 3 Luitenant-kolonel van de Koninklijke Landmacht M.J.S. (Maurits) Baatenburg de Jong MSc BC is bij Koninklijk Besluit met ingang van 1 juli 2025 benoemd tot adjudant van Zijne Majesteit de Koning.
- 4 *Quotenet*, de website van Quote door Lotte Verheul (23-7-2022)
- 5 Evenement ter ere van het 400-jarig bestaan van New York (SdZ 2009.9)

Aanvullingen op dit artikel naar: moente.nl/jachtschipper. Reacties graag naar: s.schermerhorn@planet.nl